

Leonard Stöckel

1510 - 1560

500 rokov od narodenia a 450 rokov od úmrtia

Narodil sa v Bardejove okolo roku 1510 v rodine nemeckého meštana, kováča a mestského sudcu. Jeho otec bol váženým občanom, členom užšej mestskej rady, juratom, a po dve obdobia v rokoch 1512 - 1513 a 1520 - 1521 aj richtárom mesta Bardejov. Taktiež bol kurátorom mestského chrámu v Bardejove.

Už od detstva sa mu dostalo vynikajúceho vzdelania, keď študoval v Bardejove u humanitného básnika Valentína Ecka. V štúdiách pokračoval v rokoch 1522 - 1526 v Košiciach, kde učil Leonard Cox, ktorý bol pôvodom z Anglicka a vychovávateľ Henricha VIII.. Leonard Stöckel v Košiciach nadobudol humanistické vzdelanie a zároveň aj spoznával reformáčne myšlienky, ktoré prichádzali z Nemecka. Ďalšia cesta za vzdelaním viedla Leonarda Stöckela do sliezskej Vratislavi na chýrne Alžbetínske gymnázium. Vo Vratislavi (Wrocław) jeho učiteľmi boli Andrej Winkler a Ján Metzler, ktorý vyučoval gréčtinu a zaoberal sa cirkevným i občianskym právom.

Počas jeho pobytu vo Vratislavi mu zomiera na prelome rokov 1527 a 1528 jeho otec, čím stráca podporu z domu a je nútený prijať miesto u obchodníka Mikuláša Rudigera.

Jeho sen a túžba ďalej študovať, ísť do Wittenbergu a osobne spoznať reformátorov Martina Luthera a Filipa Melanchtona sa postupne od októbra 1530 do roku 1534 naplnil. Po skončení trojročného štúdia vo Wittenbergu na Melanchtonovo odporúčanie sa stal privátnym učiteľom v Lútherovom rodisku v Eislebene, kde počas rokov 1534 - 1536 učil.

V roku 1536 sa Leonard Stöckel vracia znova do Wittenbergu, kde pôsobí do roku 1539. Pravdepodobne býval u Filipa Melanchtona a pomáhal mu v prácach na univerzite. Krátko bol tiež vychovávateľom v rodine kurfirsta Jana Frídricha.

Mladý Leonard Stöckel počas svojho štúdia a pobytu na univerzite tiež vážne rozmýšľal o svojom pôsobení v rodnom Bardejove. 4. júna 1534 napísal Mestskej rade v Bardejove: "Netúžim ísť do žiadneho iného mesta, lebo už od mladosti, a čím ďalej tým viac, moje predstavy smerujú k tomu, aby som mohol byť osožným členom našej obce pre jej spoločenské blaho, pokiaľ mi svoju milosť dožičí všemohúci Boh."

Keďže ešte v tom čase bol viazaný povinnosťami a službou, obrátil sa na svojho učiteľa Melanchtona, ktorý chcel oddialiť jeho odchod do Bardejova a 23. februára 1538 napísal do Bardejova Melanchton takto: "Preto prosím miesto neho ako jeho učiteľ, aby Vaše blahorodie malo trpezlivosť, lebo on sa Vám podriadi a z tejto služby rád odchádza do inej, aby slúžil svojej vlasti." V roku 1539 odchádza Leonard Stöckel z Wittenbergu na pozvanie magistrátu do Bardejova, kde žil a pôsobil až do svojej smrti.

Veľkým prínosom pre vtedajší Bardejov a vtedajšie Uhorsko bolo pôsobenie Leonarda Stöckela v mestskej latinskej škole. Napriek tomu, že prvá škola v Bardejove bola založená v roku 1434, najväčší rozkvet dosiahla za pôsobenia Leonarda Stöckela. Hneď po nástupe na miesto rektora Bardejovskej školy vydáva v roku 1540 zákony tejto školy "Leges scholae Bartphensis", ktoré sa stali zároveň najstarším pedagogickým dokumentom na Slovensku. Zákony obsahovali v prvej časti 15 základných ustanovení a druhá časť obsahovala doplnky k nim. Tieto zákony napr. vyžadovali od žiakov disciplínu, vzájomnú úctu, zakazovali nemravné hry, nočné pitky, neskoré nočné, po 21. hodine, zdržiavanie sa žiakov na ulici. Žiaci boli povinní zdravieť mešťanov, zúčastňovať sa spoločných pobožnostiach a vyučovacích hodinách. Mestská latinská škola v Bardejove vo vtedajšej dobe obsahovala tri stupne. Prvý stupeň - čítanie, písanie, katechizmus, latinčina podľa Aelia Donata, druhý stupeň - latinská gramatika, čítali sa Terentius a Ezopove bájky, tretí stupeň - rímski autori, dialektika, rétorika, aritmetika, etika, teológia a gréčtina. Pre tento 3 - stupňový systém slúžil mu za vzor "wittenbergský systém". Bardejovská škola dosiahla pod jeho vedením modernými vyučovacími metódami vysokú úroveň a stala sa vyhľadávanou školou detí popredných šľachtických a mešťanských rodín.

V roku 1549 Leonard Stöckel zostavil najstaršiu pamiatku uhorského luteranizmu "Confesio Pentapolitana" ako spoločný dokument piatich východoslovenských miest - Bardejov, Prešov, Košice, Levoča a Sabinov, ktorý sa stal vzorom pre súveké vierovyznania protestantov.

Výnimkou bol rok 1555, kedy pre nezhody s mestskou radou pôsobil pol roka od septembra 1555 do januára 1556 ako rektor v Kežmarku.

Po roku 1559 sa začal jeho zdravotný stav zhoršovať. Trpel na zápal pečene a pridružil sa k tomu ischias. V roku 1560 počas dirigovania speváckeho zboru na Veľkú noc odpadol a zdravotný stav sa už nezlepšoval a 7. júna 1560 zomrel iba 49 dní po Melanchtonovej smrti. Mal 6 detí, z ktorých niektoré išli v jeho šľapajách. Dcéra Anna sa vydala v roku 1561 za Tomáša Fábera, ktorý sa stal Stöcklovým nástupcom na mieste rektora Bardejovskej školy a bol tiež vynikajúcim pedagógom. Syn Ján pôsobil ako rektor školy v Sabinove a syn Dávid ako konrektor v Banskej Štiavnici. Syn Leonard bol členom Mestskej rady v Bardejove a pričil sa o vydávanie diel svojho otca.

Leonard Stöckel bol miernej a tichej povahy, nevyhľadával spory, ale bol mužom zásadovým. Leonard Stöckel okrem početných teologických spisov je autorom aj viacerých učebníc - učebnica etiky "Apophthegmata illustrium virorum" - Výroky slávnych mužov z roku 1570, pre školskú mládež napísal drámu na biblický námiet - "Historia von Susanna in Tragödien weise gestellt zu Übung der Jugend, zu Bartfeld in Ungarn" - Príbeh o Zuzane ..., ktorý v roku 1556 svojou premiérou v Bardejove bola uvedená ako prvá školská hra v Uhorsku a bola vo svojej dobe veľmi populárna.

Leonard Stöckel bol všestranne vzdelaným pedagógom a polyhistoricky zameraním renesančným učencom. Bol aj mimoriadne vzdelaným hudobníkom. Na štúdiách vo Wittenbergu ho pozitívne ovplyvnili hudobnícke osobnosti ako Johann Walter, Sixtus Dietrich, Martin Agricola a je nesporné, že ovplyvnili jeho vzťah k hudbe a blahodarne pôsobili na vývoj jeho hudobných daností. Stöcklovo krédo - hudba a spev sú slobodné a človeku vlastné povinnosti a hudba a spev sú hodné človeka - je nesporné inšpirujúce aj pre súčasných učiteľov. Hudobno - teoretické spisy Leonarda Stöckela svedčia o význame hudby v školskom systéme nielen Bardejovskej školy, ale v celom dobovom školskom systéme, čo by malo byť výzvovou aj pre súčasných tvorcov školských systémov a školských programov.

Leonard Stöckel

- žiak Martina Luthera a Filipa Melanchtona na univerzite vo Wittenbergu,
- teológ a reformátor, humanista, pedagóg, spisovateľ, obranca umenia a viery, občiansky aktivista,
- jeden z najvýraznejších 12 protestantov na svete,
- tvorca najstaršieho pedagogického dokumentu na Slovensku,
- ako prvý tiež presadzoval organizáciu školstva prevzatú z nemeckej protestantskej oblasti,
- na našom území ako autor prvej známej učebnice hudby písanej latinsky,
- zostavil školské zákony v Uhorsku
- zostavil systematickú obranu umenia
- zostavil vyznanie viery - Confessio Pentapolitana - na obranu protestantov